

Yıl 8 / Sayı 51 / 2004 Kış

Türk Bilimtaylarında Kemalist Eğitim Öğretim Seçeneğinin Temelleri ve Türk Gençliği

Kaan Turhan*

“Bugüne dek izlenen eğitim ve öğretim yöntemlerinin, ulusumuzun gerileme tarihinde en önemli etken olduğu inancındayım. Onun için bir ulusal eğitim izlenesinden söz ederken, geçmişin boş inançlarından ve yaratılışımızın nitelikleriyle hiç de ilgisi olmayan yabancı düşüncelerden, Doğu’dan ve Batı’dan gelen tüm etkilerden büsbütün uzak, ulusal yaratılış ve tarihimize uygun bir ekin düşünüyorum.

Saygıdeğer gençler, yaşamak durmadan uğraşmaktır. Bundan ötürü yaşamda iki şey vardır: yenmek ve yenilmek. Size, Türk gençliğine bırakıp emanet ettiğimiz vicdanî inanç, yalnız ve durmadan yenmektir. İnaniyorum ki, her zaman yeneceksiniz. Ulusun yükselmesi şartları ve nedenleri için yapılacak şeylerde, atılacak adımlarda kesinlikle bocalamayın. Ulusu o yüksek dereceye götürmek için dikilecek engelleri hep birlikte önleyeceğiz. Bunun için kafalarınıza, bilgeliliğinize, bilginize, gerekirse bileklerinize, pazılarınıza, bacaklarınıza başvuracak ama sonunda kesinlikle o hedefe ulaşacağız.”

– Mustafa Kemal Atatürk

Batı kapitalizminin sonul olarak dünyaya/doğaya/insanlığa egemen olma ereğine ulaşılabilirliğini yükselten ve toplu durumu yaratmasına bakışında belirleyici rol oynayan hükümet dışı örgütler (NGO), çok uluslu şirketler (ÇUŞ), batı finans kapitali unsurları anlaşılmasa; batının, özellikle 1989 sonrasındaki toplu durumun biçimlenişinde önemli işlevler üstlendiği ve “küresel faşizm” temelinde yükselen batı yayılmacılığının niteliğinin gelişmemiş ülkelere “ithal tehdit algılamaları” biçiminde yansımaları anlaşılabilir. Batının çıkarlarına uygun hükümetlerle yasal düzenlemeleri sağlayan NGO’lara (Kemalist devrim şehidi **Dr. N. Hablemitoğlu**’nun derin saptamalarında belirttiği): “ABD, Almanya, İngiltere gibi ülkeler ile AB,[...] görev ve sorumluluklar vermektedir:

- a. Yerel ekinlerin yaşatılması kapsamında alt ekin kimliklerinin siyasallaştırılması ve etnik karşıtlıkların belirginleştirilmesi;*
- b. Misyoner etkinliklerine karşı toplumsal reaksiyonu törpüleyecek sürecin başlatılması ve geliştirilmesi;*
- c. Dinsel özgürlükler kapsamında dinlerarası diyalog ve hoşgörü söylemlerinin kullanılmasıyla, tarikat – cemaat ve benzeri yapılanmaların farklı hukuklarının yaşama geçirilmesi ve eğitim – öğretim birliğine son veren girişimlerin desteklenmesi;*
- ç. Hükümet siyasalarını ve kamuoyunu önemli ölçüde yönlendirme gücüne sahip siyasal partilerin, meslek odalarının, medya kuruluşlarının, sendikaların, birliklerin, vakıfların, derneklerin, tarikat ve cemaatlerin ve de illegal örgütlerin, rejim devlet aleyhine –farklı siyasal kamplarda yer alsalar da– asgarî müştereklerde buhuşturulması ve kullanılması;*

* *Ankara Üniv. Sağlık Yönetimi Bölümü öğrencisi, Ankara. E-posta: kaanturhana@yahoo.com*

d. Demokratik kitle örgütlerinin süratle NGO'laştırılması ve "sivil itaatsizlik" çağrıları ile kitlelerde kamu düzeni-devlet otoritesi aleyhine başkaldırı refleksinin oluşturulması;[...]

*e. Bağlı NGO'ların baskı grubu olarak kullanılmasıyla hükümetlerin siyasal, toplumsal, ekinel, hukuksal ve de ekonomik siyasalarının doğrudan ya da dolaylı etkilenmesi."*¹

Batının egemenliği ÇUŞ'larla, NGO'larla başlatılmaktadır. Temellik; ciddi bir kamuoyu oluşturmaktan ve sermayeyle gelen dinin, ekinin, kimliğin etkinleşmesine zemin hazırlanmasından geçmektedir. "Dünya gençliğinin Amerikan gençliği modelini örnek alması" öngörülerek kurulan 'mekdanıls', 'koka kola', 'ögrogolts' şirketleri Türkiye'ye geldiği gibi dünyanın birçok ülkesine de gitmiş ve gençliğin kimliksizleştirilmesi sürecinde belirleyici olmuştur.

Öz ekini ve değerler dizgesinin en önemli aktarım organları olan okulların işlevleri, toplu durumun evrilişiyle birlikte *dönüşmüştür*:

- Bilimsellikten uzak Osmanlı'daki eğitim-öğretim dizgesinde olduğu gibi (dinsel ve bilimsel) iki kanaldan insanları yetiştirmeye başlandığında,
- Ulusallıktan uzaklaşıldığında,
- Üretimden yana, sorgulayan, eleştiren öğretim yöntemlerinden ezbere dayanan öğretime geçildiğinde,
- Bahçeli, güneşli, laboratuvarlı, kütüphaneli okullar yerine, apartman dairelerinin okul yapıldığında,
- Öğretmen yetiştirmeyi ciddiye almayıp, her önüne gelen öğretmen yapıldığında (El – Ezher Bilimtayı çıkışlılar kapsamında)
- Eğitim yöneticiliğine ırkçı, dinci kişiler atandığında,
- Milli Eğitim Bakanlığı'na **M. Necati, H.-Â. Yücel** gibi bakanlar yerine, işin ehli olmayan kişiler atandığında,
- **İ. H. Tonguç, R. Uzel** gibi yöneticiler yerine rüşvetçi, kafatasçı yöneticiler geldiğinde,
- Çağdaş yazarların yapıtları okullara sokulmayıp yalnız ders betikleri ezberletildiğinde,
- İş, sanat, teknik eğitimi yerine, ezberci dinsel, ırkçı eğitim verildiğinde,
- Eğitime yeterince yatırım yapılmayıp, genel bütçeden az pay ayrıldığında,
- Bilimsel, üretici eğitim veren köy enstitüleri kapatılıp yerine dinsel ağırlıklı eğitim veren imam – hatip liseleri (İHL) açıldığında,
- Türk diline özen gösterilmediğinde,

AYDINLANMA 1923

- Okuma alışkanlığı kazandırılmadığında,
- Öğretmenlerin, öğrencilerin, velilerin çağdaş anlamda örgütlenip eğitime katılması engellendiğinde, eğitimimiz kırılmıştır.²

“Yeni Türkiye’yi harekete getiren hamle devrim ruhudur. Yeni Türkiye’nin ülküleri çağcıl bir devlet haline geçmektir. Yeni Türkiye’nin erekları de ekin alanında Türkçülük, siyaset alanında halkçılıktır.”³ Kemalizmin bu temel açılımı, Avrupa Birliği eğitim ve gençlik izlencelerine, imam-hatip liselerinin izlencesine seçenek oluşturan Kemalist eğitim öğretim modelinin de temel açılımıdır.

Bütün toplumlarda okulların görevi, ekinsel alanda geçmişten devralınan kalıtı, gelecek kuşaklara iletmektir. Süreklilik ve gelenek, okul ve bilimtayrı gibi öğretim kurumlarının karakteristik özelliğidir. *Özellikle bilimtaylar, geleneksel ekinsel değerlerle yeni ekinsel değerler arasında bir denge ve uyum kurmaya çalışır.*⁴ Ancak günümüzde Türk bilimtayları; çağcıl, Kemalist değerlere değgin olmaktan uzak izlenceler benimseme yoluna girme noktasında bulunmakla birlikte, eğitim ve öğretimde özelleştirmeler yoluyla “kurtarılmış” kurumlar olarak da görölmektedir. *Kitle buluşmalarında Kemalizm’den söz eden bilimtayrı yöneticileri çağdaş alt birimlere çağdaşlık boyutunda ikircimli tutumları ve davranışları üzerinden yaklaşım geliştirmemeleri sorgulanmamakta ancak kendilerine saygı duyulmaktadır.* Çelişkinin düzlemi değışmiştir. Kaypaklığın us almaz uzamlarının belirginliği artık açıktan görölebilmektedir. Ulusal değerleri benimsediğini savlayanlar açıktça Türk ve Atatürk düşmanı konumundadır. Bunun sonuçları yavaş yavaş açık bir ivme kazanmaya başlamıştır da yetkili-yetkisiz, sorumlu-sorumsuz, ilgili-ilgisiz kişiler bu açık ivmenin dalgalarına kapılmış, sarp kayalara vura vura belleklerini, konumlarını unutmuşlar, eleştiriden, sorgulamaktan yoksun kalmışlardır. Eninde sonunda karşılaşılan yanlışın sorumluluğu altında ezilecekler çoğalmıştır.

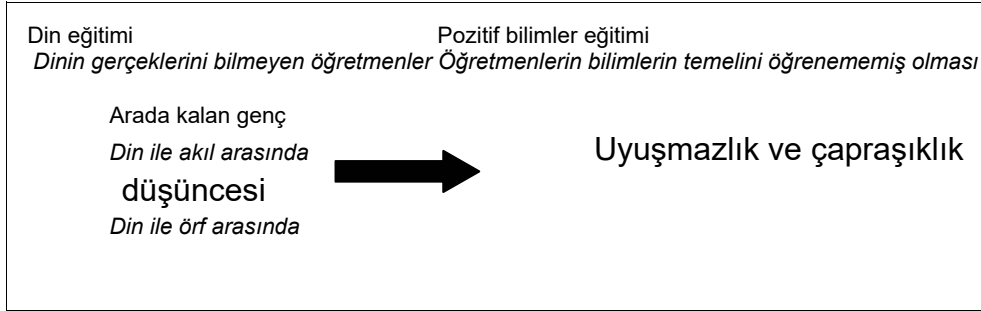
Ziya Gökalp’te Eğitimin Ulusalılığı ve Gençlik Bunalımı

Ziya Gökalp eğitimin ulusal olup olmamasına göre toplumları üçe ayırır:

- a. İlkel toplumlar: Çocuk genel ekin almayıp aşirete ait kısmi ekini edinir.
- b. Modern ilerlemeyi kabul eden uluslar: Yeni uygarlık sınıfına girerler. Betikler, okullar, öğretmenlerle bu uygarlık kendisini o uluslara ait çocuklara öğrettirir. Bu ulusta ulusal ekin, uluslararası uygarlığın gelenekleri altında yitip gider. Bu durumda eğitim, ulusal değil uluslararasıdır. Okullar, çocuklara ulusal ekini değil, uluslararası uygarlığı aşılamaaya çalışır.
- c. Modern uluslar: Ulusal ekinini arar ve eğitimleri de ulusal olur.

Ziya Gökalp, Osmanlı dönemiyle ilintili olarak; medrese ve okulun eğittiği çocukların ve gençlerin ahlâk ve karakterini bozduğunu, bunun nedenininse; eğitimin ulusal olmayıp kozmopolit oluşunda aramak gerektiğini imler.⁵

Ziya Gökalp’e göre Osmanlı’daki okulların yarattığı “gençlik bunalımı” aşağıdaki çizelgeyle tabloyla açıklanabilir⁶:

Bir Türk toplumbilimcisi olarak Ziya Gökalp'in eğitimin amaçsalılığına ilişkin şu belirli (öneri niteliğini de yapabileceğimiz) yaklaşımlarını da yazımıza ödünç alalım:

- Eğitimin amacı birey değil, ulustur.
- Her ulusun kendi ekinini gençlere aşılması, eğitimin temel ilkesi olmalıdır.
- Gençler başı boş yetiştirilmemeli, bir ülkeye yönlendirilmelidir.
- Eğitim, bireye kişilik kazandırmalıdır.

İ. H. Baltacıoğlu ve Eğitimde Beş İlke

Bireyin ruhunda, ulusal ekinin hem duygusal hem de kuramsal temellere dayandığını vurgulayan Ziya Gökalp Türk toplumbiliminde/felsefesinde ekin ve uygarlık kavram çiftinden yola çıkmaktadır. Ziya Gökalp gibi **İ. H. Baltacıoğlu** da salt Osmanlı – Türk toplumu için değil, cumhuriyet dönemi eğitim felsefesine de önemli katkılar yapmış bir eğitimcidir. Baltacıoğlu'nun insan yetiştirmede, değişmez beş temel ilkesi vardır:

- Kişilik ilkesi: “Eğitim ve öğretim insana bir alanın bilgisini vermekle kalmamalı, o konuyla ilgili kişiliği de kazandırmalıdır.”
- Ortam (çevre) ilkesi: “Kişilikler ancak gerçek ortamlar içinde yetişirler. İster bilgin ya da ister bahçıvan olsun, bunlar ancak kendi gerçek ortamları içerisinde bilgin ve bahçıvan kişilik kazanırlar.”
- Çalışma ilkesi: “Okullar, gerçek yaşam dışı, yapay çalışmaların değil, gerçek yaşamdaki çalışmaların yeri olmalıdır.”
- Verim ilkesi: “Gerçek çalışmanın koşulu, gerçek bir yapıt, gerçek bir verim elde etmektir. Gerçek verimden amaç, toplumsal değer taşıyan bir yapıt demektir. Eğitim konusu olan insan, gerçek bir çalışma yapacak, ancak, kesinlikle bir yapıt verecektir.”
- Başlatma ilkesi: “Eğitim bir başlatmadır. Her şey değildir. Eğitimin görevi, yaşama hazırlamadır. Yoksa bütün yaşamı yaşamak değil.”⁷

AYDINLANMA 1923

Kemalizmin eğitim ve öğretim etkinliklerine bakışında somutlanan uygulama Osmanlı'daki dağınık, parçalı, kimliksiz izlenceler ve uygulamaların tersine koşut olarak birleştirici, bütünleştirici, yurttaşlık eğitimiyle uluslaşma ereği çizgisinde eğilim gösteren bir yapısı vardır. Eğitim ve öğretimde birliği amaçlayan Eğitim Birliği Yasası, özetle şu hükümleri içeriyordu:

1. Türkiye içindeki bütün bilim ve eğitim kurumları, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanmıştır.
2. Şeriye ve Evkaf Vekaleti ya da özel vakıfların yönettiği tüm medreseler ve okullar Milli Eğitim Bakanlığı'na devredilmiştir.

Bu büyük karardan sonra Türk ulusal eğitim siyasası, laik ve dünyevi bir nitelik kazanmıştı. Kemalist devrim süreciyle eğitim ve öğretim işlerinde başarı ereği vurgusu benimsenmiş ve ulusal çapta bir etkinlik/etkenlik içerisinde uygulanmıştır. Özeksel bir yapıya bağlı olarak eğitim örgütünün dalları ve yönetim süreci, il, ilçeye doğru, giderek örülmeye başlamıştır. Atatürk'ün TBMM'yi açış konuşmasında⁸, Bilim Kurulu toplantılarında⁹, İzmir İktisat Kongresi'nde¹⁰ ve çeşitli toplantılarda eğitim öğretim etkinliklerine önem verilmiş, öneriler yoluyla tartışılmaya, uygulamanın, zeminin sorgulanmasına başlanmıştır.

Kemalizm'in Geleneksel Eğitim Eleştirisi ve Kemalist Eğitimin Temel İlkeleri

Türk eğitim dizgesinin oluşturulması sürecine başlanmasında belirleyici neden değişkeni olan Osmanlı eğitim dizgesi, Kemalist devrimce sorgulanmış ve eleştirilmiştir:

“Geleneksel eğitim, hem kuruluş dizgesi ve hem de özü yönünden ulusal değildir. Bu eğitim ulusal dil, ulusal tarih, ulusal sanat, yani topyekûn ulusal ekinin gelişmesine uygun değildir. Bunun gelişmesini engellemektedir. Buysa, ulusal benlik duygusunun zayıflamasına yol açmıştır.”

“Geleneksel eğitim, bütünüyle, bilimsel mantığa kapısını kapamıştır. Onun gözü bu dünyaya değil öbür dünyaya çevrilmiştir. Bu nedenle ‘çağın gereklerine ve toplumun gereksinimlerine yanıt vermekten’ uzak bulunmaktadır.”

“Geleneksel eğitim ve öğretim yöntemleri, yaratıcılığı engelleyici niteliktedir. Yalnızca ezberciliğe dayanmaktadır. Buysa, ‘yapıcı ve yaratıcı yeni kuşakların’ yetişmesini sağlamaktan uzak bulunmaktadır.”

Geleneksel eğitimin eleştirisini yapan Kemalizm'in eğitimde temel beş ilkesi vardır¹¹:

1. *Ulusallık ilkesi.*– Eğitim dizgesinin ulusal nitelikte olabilmesi için; Türk Devleti'nin Ulusal Kurtuluş Savaşıyla somutlanan tam bağımsızlık ve ulus egemenliği temelinde biçimlenmiş olması gerekir. Atatürk TBMM'yi açış konuşmasında (1 Mart 1924) eğitimin ulusallığına ilişkin şunları söylemiştir: *“Türkiye'nin ulusal eğitim siyasetini, her basamağında, tam bir açıklıkla ve hiçbir duraksamaya yer vermeyen bir aydınlıkla belirtmek ve uygulamak gerekir. Bu siyaset, her anlamıyla ulusal nitelikte belirtilebilir. [...] Eğitimin Ulusal olma özelliği, toplumun değişik öğelerinin, ekinel ve eğitimsel erekler çerçevesinde*

AYDINLANMA 1923

bütünleşmesine yol açmıştır. Toplumun ulusal bir gurur kazanmasına yarayan bu ilke aşırı ve saldırgan eylemleri değil, ulusal bilinçlenmeyi erek edinmiştir.”

2. *Bilimsellik ilkesi.*– Atatürk 27 Ekim 1922 günü, Bursa’da öğretmenlere seslenirken şunları söylemiştir: “Evet, ulusumuzun siyasal ve toplumsal yaşamında, ulusumuzun zihinsel eğitiminde de rehberimiz ilim ve fen olacaktır. Okul yardımıyla okulun vereceği ilim ve fen sayesinde ki Türk Ulsu, Türk sanatı, ekonomisi, Türk şiir ve edebiyatı bütün incelik ve güzellikleriyle gelişir. [...] Gözlerimizi kapayıp, tek başımıza yaşadığımızı düşünemeyiz. Yurdumuzu bir çember içine alıp, dünyayla ilişkisiz yaşayamayız... Tersine, gelişmiş ve yükselmiş bir ulus olarak uygarlık alanı üzerinde yaşayacağız. Bu yaşam ancak bilimle, teknikle olur. Bilim ve teknik neredeyse oradan alacağız ve her yurttaşın kafasına koyacağız. Bilim ve teknik için kayıt ve şart yoktur.”

3. *Laiklik ilkesi.*– Kemalist felsefe laiklik ilkesini gerçekleştirirken; dinin devlet işlerinden bağımsızlaştırılması ereğinin yanında dinin toplumsal yaşamdan bağımsızlaştırılmasını da erek gütmüştür. Laiklik ilkesi Kemalizm’in siyasal, toplumsal ve ekinel izlencesi doğrultusunun bir yansıması olarak eğitimde de ilkeleşmiştir. Türkiye’nin toplumsal bütünleşmesini önceleyen, birbirine düşman ve ‘ters’ iki kuşak yetiştirmeye yönelik geleneksel eğitim siyasasının eleştirilmesi yoluyla doğruluğunu sorgulayan ve yadsınmasını öngörüp 3 Mart 1924 tarihinde kabul edilen Eğitim Birliği Yasası’nın gerekliliğini imleyen Atatürk şunları söylemiştir: “Uygar uluslar önünde saygınlık kazanmak isteyen Türk ulusu, çocuklarına vereceği eğitimi mektep ve medrese namında birbirinden büsbütün başka iki çeşit kuruma teslim etmeye hâlâ katlanabilir miydi? Eğitim ve öğretimi birleştirmedikçe bireylerden oluşan bir ulus yapmaya olanak aramak boş işle uğraşmak olmaz mıydı?” Atatürk 30 Ağustos 1925 tarihinde Kastamonu’da şu derin saptamaları yapmıştır: “Efendiler ve ey ulus iyi biliniz ki, Türkiye Cumhuriyeti şeyhler, dervişler, müridler, mensuplar memleketi olamaz. En doğru, en hakiki tarikat, tarikatı medeniyettir.”

4. *Karma eğitim ilkesi.*– Kemalist toplum düzeninde cinsiyetçi tutum ve davranışa yer yoktur. Atatürk yukarıda alıntıladığımız Kastamonu’daki konuşmasında şunları da söylemiştir: “Bir sosyal topluluk bir ulus, erkek ve kadın denilen iki tür insandan oluşur. Kabil midir ki, bir kitlenin bir parçasını ilerletelim, ötekine göz yumalım da, kitlenin tümü ilerlemiş olsun, Mümkün müdür ki, bir toplumun yarısı topraklara, zincirlere bağlı kaldıkça, öteki parçası göklere yükselebilir? Kuşkusuz, ilerleme adımları, iki cins tarafından beraberce, arkadaşça atılmak ve ilerleme alanında, yenilikte yol almak gerekir. Böyle olursa devrim başarılı olur.” Türk eğitim dizgesinde karma eğitim en önemli ilkelere biridir. Ulusal kurtuluş savaşı kahramanları arasında Şerife Bacıların olduğu, Türk kadınlarının her zaman Türk ülküsü için savaşım verdiği, aydınlanmanın neferleri olduğu da unutulmamalıdır.

5. *Uygulamalı eğitim ilkesi.*– Bilisizlikle ve bilgisizlikle savaşımın gerekliliğini önemle/öncelikle vurgulayan Atatürk ilk ve orta dereceli okulların ülke gerçeklerine koşut toplumsal gereksinmeyi temel alan bir yaklaşımla insan kaynağını etkili ve verimli bir biçimde kullanılmasının gerekliliği üzerine yoğunlaşmıştır. Bireylerin yaşamları süresince kullanabilecekleri bilgilerle donatılması gereğini imleyen Atatürk 1 Mart 1922 TBMM’nin açış konuşmasında şunları söylemiştir: “...Yurt çocuklarını toplumsal ve ekonomik alanlarda etkin ve verimli kılabilmek için gerekli olan ön bilgileri iş üstünde öğretmek yöntemi, eğitim ve öğretimin ana kuralı olmalıdır... Ortaöğretimde de, eğitim ve öğretim yönteminin işe ve

AYDINLANMA 1923

uygulamaya dayanması ilkesine uymak kesin olarak gereklidir. Kadınlarımızın da söze geçen öğrenim basamaklarından geçerek yetiştirilmesine önem verilecektir.”

Eğitim ve öğretimin bu ilkelerle koşullandırılmamış bir eğitim öğretim ve gençlik siyaseti, usu bağımsız, vicdanı bağımsız bir gençlik sonucundan uzaktır. Siyasetçiliğin sonul göstergeleri, içinde bulunduğumuz siyasi kirliliğe deşgindir. Bu durum Türk gençliğinin geleceğı üzerine yoğun baskılar yaparken, Türk gençliğinin geçmişine yabancılaştırılmasıyla birlikte umudunu da çaldığı yadsınamaz. Umudunu yitirenin de başkaldırmamaya, kendi özüne uzak izlenceleri benimseme doğrultusunda da ulusal bilincini yitirme noktasında çırpınışıyla baş başa kalması kaçınılmazdır.

“İnsan, toplayıcılık, avcılık ya da yerleşik, hangi düzeyde olursa olsun, doğaya bir toplum içinde olarak, en azından, bir aile kalabalığında olarak, uyum sağlar. İnsan [...] bütün gereksinimlerini bir toplum içinde ve toplumsal değerlere göre karşılar ve doğaya ancak içerisinde bulunduğu kendi toplumu sayesinde uyar.” Doğumundan başlamak üzere biyolojik gelişimini tamamlarken insan, toplumsallaşmaya da adım atar. Toplumsallaştırmaysa eğitim ve öğretimle olmaktadır. Eğitim öncelikle dil aracılığıyla gerçekleşir. İnsanlar arasındaki iletişimi sağlayan araç olan dil; ekinel değerleri edinme süreçleri doğrultusunda bilginin, anlam yükünün paylaşılması için insanların öncelikli gereksinimidir. Doğumundan ölümüne değin içinde bulunduğu toplumun değerleriyle yoğrulan insan, ekinel değerleri benimsemeye değgin süreçlerden, öğrenme süreçlerinden geçer. *Paylaşımın ortak değer olmaması durumundaysa dil ulaşılmaz/uzlaşılmaz olur.* Dil bütün ekin ve ulusal değerlerin taşıyıcısıdır. Doğduğu an; salt, biyolojik bir varlık olan insanın toplumsallaşma süreci, eğitildikçe ve öğrendikçe tamamlanır. *“Eğer insan, eğitimi ve eğitim yoluyla toplumsal değerleri alamamışsa, toplumsallaşamamış, biyolojik varlık olarak kalmış demektir.”*¹²

Kemalist devrimin değerlerini yerleştirmek ereğini güden Atatürk: “...bütün ümidim gençliktedir!...” sözüyle özellikle bilimsel değerlerle ilgili devrimleri yerleştirmeyi düşünmüştür. “Bunların başında, ilkin, ‘bilim için bilim’ yapıp sonra teknik uygulamaya geçmek gelir. Bunun anlamı teknik, tek başına ayakta duramaz; tekniğin temelinde, asıl yarar gözetmeden salt meraktan ileri gelen araştırma isteğı bulunur demektir. Bu, bilimsel çalışmayı tekniğin temeline koyma zorunluluğunu anlamak demektir. Bu yönde öğrenimini sürdüren “...gençlik başkalarının (içeriden ve dışarıdan) bir araç gibi kullanılamaz. Üzerinde pazarlık yapılamaz. Çünkü kendisi, o en yüce aşk olan ‘vatan ve gerçek aşkı’nın arayıcısı olmuştur. Görevi, başkalarına araç olmak değildir; ulusal birlik bütünleşmesini kurmadır, korumadır, bu ulusal birliğin yaşatılması için gerekli uygarlık katkısını getirir.”¹³

Çözüm Önerileri

“Bir gün, bir Orta Anadolu şehrinde, elma bahçeleri içinde, üzümün cömert bir sevinçle raksettikleri öğle sonunda bir Cumhuriyetçiyi dinliyordum. Şöyle anlatıyordu: Anadolu o zamanlar kaynaşıyordu. Kimsenin belli bir ülküsü yoktu. Bu, gerçekten, bir çözölme, dağılma havasıydı. Toprak acı çiçekler açıyordu. Toprağın sahipleri, köylüler, içten içe kaçınılmaz bir yazgının yaklaştığını duyuyorlardı. Birden bire bir umut ışığı parladı: Sivas kongresinde temsilci çağırıyorlardı. ‘Sivas Kongresi!’ Biz o zaman gençtik, babalarımız, komşularımız, büyüklerimiz, idarecilerimiz, ne olursa olsun, bizi böyle bir

maceraya salıvermek istemezlerdi. Diri diri gömülmek ya da büyük bir şerefle ölüp yaşamak! Biz yüreğimizde, damarlarımızda belli belirsiz bir bağımsızlık nağmesinin çağılısını duyuyorduk. Üç arkadaş kaçıp Sivas'a gitmeye karar verdik. Araba, at bulamadık. Kayseri'ye değin yürüdük. Sonra duyduk; büyüklerimiz demiş ki: 'Bunlar asılmaya mı gidiyorlar?' Kasaba büyüklerinin bir serüven saydıkları, sonunda darağaçlarını gördükleri ulusal kurtuluş hareketinin bir yeni kapısını açan Sivas kongresinin özünde gençleri çeken: halkı bağımsızlık için direnmeye çağıran, direnme gücünde bir kutsal ateş çevresinde örgütleyen ulusal kurtuluş savaşı kavramıdır. ”¹⁴ C. A. Kansu'nun aktarımıyla Türk gençliği, Kemalist devrim sürecinin özünü yüreklerinde ve damarlarında hissetmiştir. O büyük Türk gençliği 19 Eylül 1924 günü Giresun'da şunları söylemiştir: “Cumhuriyet bir tahtsa, biz gençler onun sehпасıyız. Biz kırılmadıktan sonra o düşmeyecektir. Ve üzerinde her zaman buna değer olan oturacaktır. Türk tarihinde artık kimse tufeyli [asalak] yaşayamaz... bütün gençler yemin eder ki vatanın aleyhine, Hakimiyet-i Milliye ve Cumhuriyetin zararına hangi baş kalkarsa onu koparacağız! Velez o baş vatani ve Hakimiyet-i Milliye 'yi bize verenlerden biri olsun!”

Çözüm Türk gençliğinin ve Türk ulusunun azminde ve kararlılığında gizlidir. Ancak sorunun sonul olarak büyüklüğü bize bilimsel saptamalar temelinde çözümler üretme konusunda itkimizi oluşturmaktadır. Konya Selçuk Bilimtayı'nda 6 – 8 Kasım 1985 tarihleri arasında düzenlenen I. Ulusal Gençlik Kongresi'nde **Dr. M. Önder**'in önerileri günümüzde de geçerliliğini korumaktadır:

- “Ulusal ekinimiz ulusal eğitimimizin temel ilkeleri arasında vazgeçilmez bir ‘mihrak’ olmalıdır. Ulusal ekinin kapsamı eğitimin oturduğu en sağlam temellerden biri sayılmalıdır. Böylece genç kuşaklara, ilk öğretimden, yüksek öğretimin sonuna değin ulusal ekine karşı, ilgi, sevgi uyandırmak, gençliğin ruhundaki boşluğu ulusal duygularla doldurmak bu bilinçle oluşturmak gereklidir.”
- “Genç kuşaklara aileye karşı saygı ve bağlılık duygusu uyandırmak, kuşakların karakterli, doğru iyi yurttaşlar olarak yetişmelerini sağlamak koşuldur.”
- “Genç kuşakların yapıcı ve yaratıcı güçlerini geliştirmek için onlara ulusal tarih bilincini yerleştirmek, kuşakları yalnız geçmişleriyle övünen değil, geleceklerine de güvenle, umutla bakan bireyler olarak yetiştirmek” önemlidir.
- “Genç kuşaklara vatanın kutsallığı, bütünlüğü, bölgeler arasında bir ayırım yapılamayacağı bilincini vermek, vatan sevgisini ulusal bilinçle olgunlaştırmak” gereklidir.
- “Genç kuşaklara çağdaş ve geçmiş medeniyet ve insanlık değerlerini tanıtmak, sevdirmek için dünya bilim, ekin ve sanat eserlerine karşı ayrı bir ilgi uyandırmak, çağdaş medeniyetin dayandığı bilim, fen, teknik, bağımsızlık, demokrasi, hukuk anlayışının yayılması ve benimsemesini sağlamak...” önemli gerekliliklerdendir.
- “Atatürk'ün ilkeleri ve devrimlerinin ışığı altında bütünleşmiş ulusal birlik ve dayanışmayı önde tutan, geçmişe saygılı maddeten ve manen kuvvetli demokratik, bağımsız ve ileri bir Türkiye ülküsünü gerçekleştirmek” ereğine yönelmiş bir Türk gençliği her şeyden önce bireyliğini kanıtlama yolundadır demektir.

AYDINLANMA 1923

- Adalet ve Kalkınma Partisi, Milli Eğitim Bakanlığı siyasetlerinde Türk karşıtlığı konusunda; ulusal değerlerin tersi yönünde, bilimsellikten, uz görülükten yoksun düzenlemelerden uzaklaşmalıdır. *“Ulusal eğitimin amacı, her halde salt okur yazar insan ya da diplomalı işsizler yetiştirmek olmamalıdır. Ulusal bilinci algılama içinde geniş bir dünya görüşüne sahip, yurtsever kuşaklar yetiştirirken istikrarlı bir eğitim planlamasıyla mesleki eğitime ağırlık vererek, memleketin gereksinimi olan alanlardan insan yetiştirmek hedef alınmalıdır. Diplomalı işsiz bir gencin hele bir de ulusal duygulardan yoksun olursa, getireceği felaket daha büyüktür.”*

- *“Devletin elinde bulunan yaygın ve iletişim olanaklarının en önemlisi, bilindiği gibi radyo ve televizyondur. Devlet radyosu ve televizyonunun devletimizin varlığı ve ulusumuzun kalımı yolunda gençliği eğitici, birleştirici, uyarıcı bir unsur olarak düşünülmesi gereklidir.”* Ne acıdır ki devletin televizyonuna dahi çöreklenenler vardır. Devlet televizyonuna sahip çıkamamış ve gerekli önlemleri alma konusunda da yetersiz, basiretsiz, çapsızdır. *“Devletin, çocukları ve gençleri zararlı yayınlara karşı koruma önlemleri alması, gençlik için yararlı yayınları öz kendi olarak yapması ve desteklemesi, ... gençlik, ekin, spor ve eğlence yurtları açması konusunda çalışmalar yapması ele alınmalıdır.”*

Sonuç: Türk gençleri Türk olduklarının bilincine vararak Türkün her şeyine sahip çıkmalı, Atatürk’ün de dediği gibi, bizim olan her şeyi canları pahasına korumalı ve yaşatmalıdır. Ulusal değerlere uygun olmayan her türlü unsurla savaşma gereğinin bilincinde olmalı ve tehlikenin her zaman doğrudan gelmediğini de belleklerinde bulundurmalarıdır.

Sanıyoruz son sözü M. K. Atatürk söylemelidir: *“...öyle bir izlenim izlemek zorundayız ki, o izlenim ulusumuzun bugünkü durumuna, toplumsal yaşam gereksinmesine, çevrenin koşullarına ve yüzyılın gereklerine tümünden uygun ve denk olsun... Yüzyıllardan beri ulusumuzu yöneten hükümetler öğretimin ve eğitimin genelleşmesi isteğini gösteregelmişlerdir. Ancak bu isteklerine varmak için (doğuyu ve batıyı taklitten kurtulamadıklarından), sonuç ulusun bilgisizlikten kurtulamamasına varmıştır. Bir yandan bilgisizliği gidermeye uğraşırken, bir yandan da ülke çocuklarını toplumsal ve iktisadi yaşamda etkili ve yararlı kılabilmek için en gerekli olan ilksel bilgiyi eylemli bir biçimde vermek, eğitim ve öğretim yöntemimizin temelini oluşturmaktadır. Yetiyecek o çocuklarımıza ve gençlerimize, görecekları öğrenimin sınırı ne olursa olsun, en önce ve her şeyden önce Türkiye’nin bağımsızlığına, kendi benliğine ve ulusal geleneklerine düşman olan bütün öğelerle savaşmak gereği öğretilmelidir. Uluslararası durumuna göre, böyle bir savaşmanın gerektirdiği ruh öğeleri ile kuşanmış olmayan bireylere ve bu bireylerden oluşmuş toplumlara yaşam ve bağımsızlık yoktur.”* demiştir. Ayrıca, 27 Ekim 1922’de Bursa’da, Bursa ve İstanbul öğretmenlerine de şunları söylemiştir: *“...Eğitim ve öğretim işlerinde ne yapıp yapıp utkulu olmak gerekir. Bir ulusun gerçek kurtuluşu ancak bu yolla olur. Bu utkunun sağlanması için hepimizin tek can ve tek düşün olarak temelli bir program üzerinde çalışması gerekir. Bence bu programın temelli noktaları ikidir:*

1. *Toplumsal yaşamımızın gereklerine uygun gelmesi,*
2. *Yüzyıl gereklerine uygun düşmesidir.*

AYDINLANMA 1923

... Kesinlikle bilmeliyiz ki iki parça halinde yaşayan uluslar zayıftır, hastalıktır. Çocuklarımıza ve gençlerimize vereceğimiz öğrenimin sınırı ne olursa olsun, onlara temelli olarak şunları öğreteceğiz:

1. Ulusallığa,
2. Türkiye Devleti'ne,
3. Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne, düşman olanlarla savaşma gereği.

Bireyleri bu savaşma nedenleri ve araçları ile kuşanmış olmayan uluslar için kalım hakkı yoktur."

KAYNAKLAR

- 1 Hablemitoğlu N, 2002. Alman Vakıfları Bergama Dosyası. 3. Basım, Toplumsal Dönüşüm Yayınları. s.13-4.
- 2 Gazalcı M, 2002. Eğitimimiz Nerede Kırıldı, Gündem: Türkiye. Edebiyatçılar Derneği Yayınları. s. 72-3.
- 3 Gökalp, Z., 1956. Yeni Türkiye'nin Hedefleri. İçinde: Irklar Arasında Müsavilik, Hür Basım ve Yayımevi, Ankara, s.26.
- 4 Aytaç K, 1985. Avrupa Okul Sistemlerinin Demokratlaştırılması (Mukayeseli Eğitim Araştırması), Üçüncü Baskı. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara,.
- 5 Tezcan M. 1993. Eğitim Sosyolojisinde Çağdaş Kuramlar ve Türkiye, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara,. s. 65 – 74. *İlgili kaynaktan Ziya Gökalp'in kozmopolit nedenselliğine ilişkin şu örnek yer almaktadır: "İstanbul'da üç türlü kitapçı vardır: 1. dili Arapça ve Farsça sahaflar, 2. eğitimin Avrupa'ya ait olduğu Beyoğlu kitapçıları, 3. önceliklerin tercümesi ve taklidi olan Tanzimat eğitimi olan Bâbîali caddesindeki kitapçılar. Öğretim yerleri de kitapçılar gibi kozmopolittir; medreseler, yabancı okullar, Tanzimat okulları..."*
- 6 Tezcan M. 1993. İslâm dinini benimseyen toplumlarda: "...kelâmında ve fıkıhta çelişki durumlarında akıl ve örf temel alınmıştır. Buna koşut olarak da İslam dinini benimsemiş olan toplumların modernleşmesinde hiçbir engel yoktur." a.g.e., ss. 65 – 74.
- 7 Topses, G. 1982. Eğitim Felsefesi Temel Sorunları, Dayanışma Yayınları: 17, Birinci Baskı: ss. 189 – 191.
- 8 Mustafa Kemal Atatürk 1923 yılında Meclis açış konuşmasında şöyle demiştir: "...Memleket çocuklarının birlikte ve eşit olarak kazanmaya mecbur oldukları bilim ve fendir. Yüksek meslek ve ihtisas erbabının ayrılabilceği öğretim kademelerine kadar eğitim ve öğretimde birlik, toplumsal yapımızın gelişmesi ve yüceltilmesi açısından önemlidir..."
- 9 Topses, G. 1982. a.g.e., s.194. "...1924 yılında, eğitim işleri ve ekin sorunlarını ele almak üzere, Ankara'da ikinci Heyet – i İlmiye toplantısı yapıldı." Bu toplantıda alınan kararlar daha çok ilköğretim ve lise düzeyine değindi.
- 10 Topses, G. 1982. a.g.e., s. 195. İzmir İktisat Kongresi'nde: köylü ve çiftçi için gerekli bilgilerle beslenmiş betiklerin ve dergilerin ücretsiz dağıtımı; sanayi ve ziraat derslerinin gereği gibi okutulmasına; köylerdeki ilkokulların çevresiyle ilgili olmak üzere düzenlemelerin yapılması; Türkiye dışındaki öğrencilerin köy okullarında öğretmenlik yapmaları zorunluluğu gibi konular tartışılmış ve özellikle köy okullarının geliştirilmesi gereği önemsenmiştir.
- 11 Sağ, V. Atatürkçü Eğitimin Temelleri, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 4, ss. 27 – 39.
- 12 Türker-Küyel, M., 1986. Gençlik Kavramı, Erdem, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi, Cilt: 2, Ocak 1986, Sayı:4, Ayırtasım, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara – 1986, s.3.
- 13 Savcı, B., 1972. Atatürk ve Gençlik, Atatürkçü Düşünce Üzerine Denemeler, içinde, Sunuş, Türk Tarih Kurumu Basımevi – Ankara, s.7.
- 14 Kansu, C.A. a.g.e., içinde, Kurtuluş Savaşı ve Gençlik, ss.39 – 40.